

Resultaten enquête ontwerp-beleidsregel Zonne-energie op erfgoed

Inleiding

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Gooise Meren bereidt een nieuwe beleidsregel voor ter aanvulling op de Welstandsnota Gooise Meren. Dit is nodig om bij aanvragen voor zonne-energiesystemen op erfgoed een goede afweging te kunnen maken tussen drie belangen:

- de instandhouding van de visuele kwaliteit van het erfgoed
- de bijdrage aan de verduurzaming van woningen in het kader van de energietransitie
- de belangen van de aanvragers.

De huidige regelgeving biedt naar de mening van het college te weinig ruimte om recht te doen aan het belang van verduurzaming en het belang van de eigenaren. Wel hecht het college er sterk aan dat de visuele kwaliteit van het erfgoed zoveel mogelijk behouden blijft. De beleidsregel voorziet daarin door aan zonne-energiesystemen op erfgoed een aantal eisen te stellen. En belangrijk blijft bij aanvragen ook het advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en Erfgoed.

De planning is om de ontwerp-beleidsregel in het vierde kwartaal van 2022 ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad.

Ter voorbereiding hierop heeft het college in april 2022 de inhoud van de beleidsregel voorgelegd aan vertegenwoordigers van organisaties op het gebied van erfgoed en duurzaamheid, buurtplatforms, ontwerpers van erfgoed en erfgoedbewoners. Zij konden aan de hand van vier vragen hun mening en aandachtspunten inbrengen:

1. Bent u het ermee eens of oneens dat er meer mogelijkheden komen om zonnepanelen op erfgoed te plaatsen?
2. Bent u het ermee eens of oneens dat de zonnepanelen aan diverse eisen moeten voldoen?
3. Vindt u dat de gemeente naast de in de beleidsregel genoemde eisen ook nog andere eisen aan de zonnepanelen moet stellen?
4. Zijn er met betrekking tot dit onderwerp nog andere aspecten die u onder onze aandacht wilt brengen?

Naast deze enquête hebben we ook Commissie Ruimtelijke Kwaliteit & Erfgoed gevraagd om ons over de ontwerp-beleidsregel te adviseren. Samen met de resultaten van de enquête benutten we het advies om de beleidsregel waar mogelijk te verbeteren.

College van burgemeester en wethouders
Mei 2022

Overzicht van de gegeven antwoorden en toelichtingen per vraag

Samenvatting

We hebben de enquête verstuurd naar 25 deelnemers, verdeeld over vijf categorieën: organisaties op het gebied van erfgoed, organisaties op het gebied van duurzaamheid, buurtplatforms, ontwerpers van erfgoed en erfgoedbewoners. In totaal hebben we 16 volledig ingevulde enquêtes ontvangen. Alle vijf categorieën zijn hierin vertegenwoordigd.

Meer mogelijkheden voor plaatsing van zonnepanelen

Een ruime meerderheid van de deelnemers aan de enquête (75%) is het eens met de stelling dat er meer mogelijkheden moeten komen voor het plaatsen van zonnepanelen op erfgoed. Ter toelichting wordt onder meer genoemd dat de gemeente erfgoedeigenaren die hun pand willen verduurzamen tegemoet moet komen. Ook wijst men op het algemene belang om klimaatneutraal te worden. Tegelijkertijd wordt opgemerkt dat plaatsing van panelen in beschermde gezichten onder strikte voorwaarden zou moeten en dat de panelen ook weer verwijderd moeten kunnen worden zonder het dak te beschadigen. Geen enkele deelnemer is het oneens met de stelling. De resterende 25% staat er neutraal tegenover.

Eisen aan de visuele uitstraling

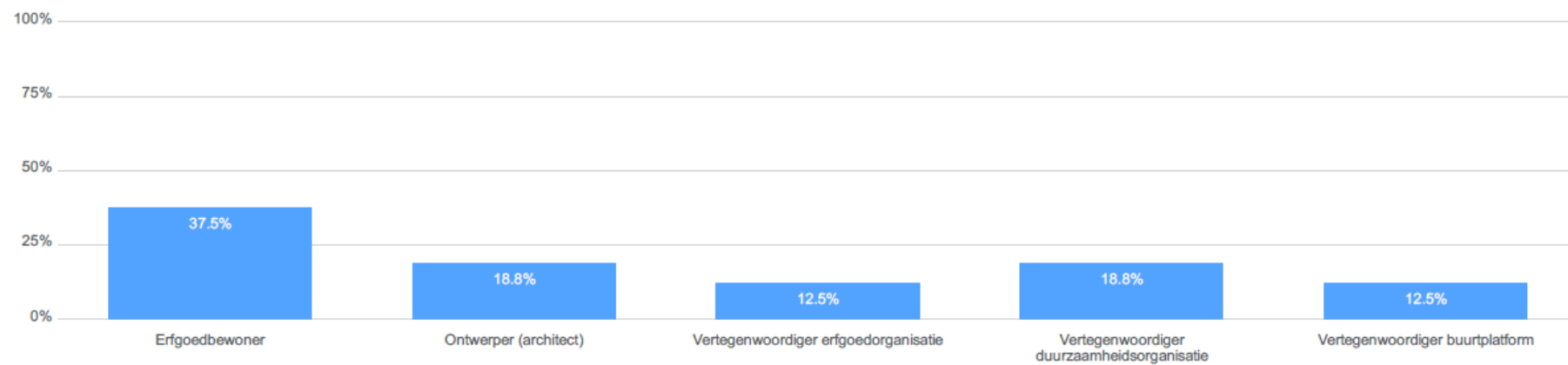
13 van de 16 deelnemers zijn het ermee eens dat aan de visuele uitstraling van de zonnepanelen diverse eisen worden gesteld. Deelnemers geven aan dat een goed ontworpen plan belangrijk is. De criteria moeten wel helder zijn. En bij de beoordeling van panelen moet de gemeente rekening houden met ontwikkelingen in de zonne-energiebranche. Voor repeterende legplannen bij woonblokken staat in de beleidsregel dat het eerst vergunde leidend is. Hierover wordt opgemerkt dat dit zowel de beeldkwaliteit als het aantal mogelijke panelen negatief kan beïnvloeden.

Als aanvullende eisen die aan zonnepanelen moeten worden gesteld wordt plaatsing *op* het dak in plaats van *in* het dak genoemd. Dit met het oog op het kunnen terugbrengen van het dak in de oorspronkelijke staat. Ook wordt opgemerkt dat de welstand een bindend advies zou kunnen geven voor de opstelling van de panelen.

Door de deelnemers ingebrachte standpunten en suggesties

- Om ons erfgoed te kunnen behouden, zullen we moeten verduurzamen. Dat lukt alleen wanneer iedereen meedoet.
- Er wordt nog erg weinig gedaan voor huizen van vóór 1935, waarvoor de energiekosten zeer hoog zijn. Het zou goed zijn om met een groep bewoners naar alternatieven en oplossingen te zoeken.
- Met betrekking tot het aanvragen van de omgevingsvergunning, zou een tekening van het dakvlak en waar de zonnepanelen komen te liggen voldoende moeten zijn.
- Het begrip 'zichtbaar vanuit openbaar toegankelijk gebied' is in de praktijk rekbaar en geeft daardoor geen eenduidigheid voor ontwerpers en indieners.
- Naarden-Vesting verdient als geheel de positie van status aparte.
- De vergunningsaanvraag zou kosteloos moeten zijn. We moeten blij zijn als bewoners van erfgoed willen investeren in duurzaamheid.

Ik ben

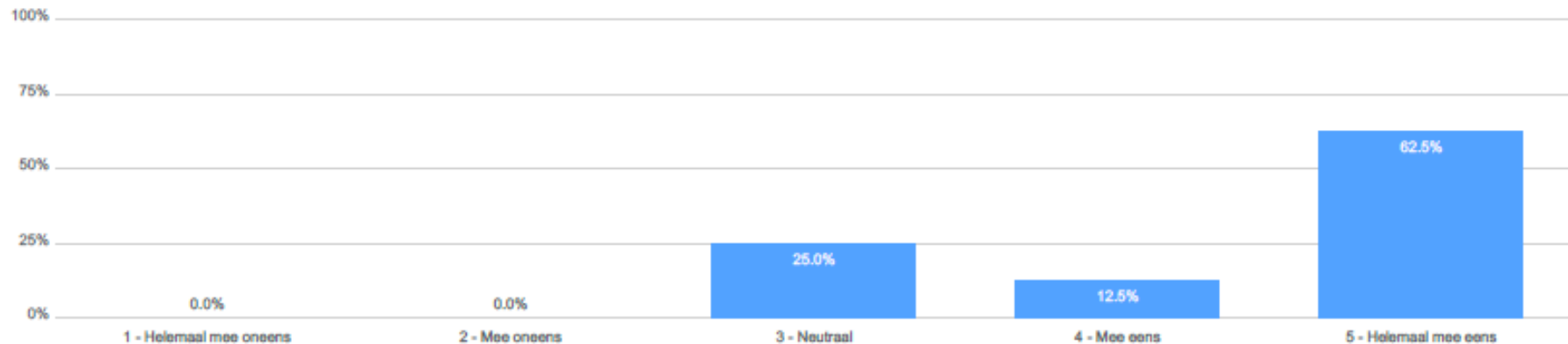

Observaties

Totaal

16

De nieuwe beleidsregel biedt de kans om ook zonnepanelen te plaatsen op daken die vanuit openbaar toegankelijk gebied zichtbaar zijn. Bent u het ermee eens of oneens dat er meer mogelijkheden komen voor het plaatsen van zonnepanelen?

Observaties

Totaal

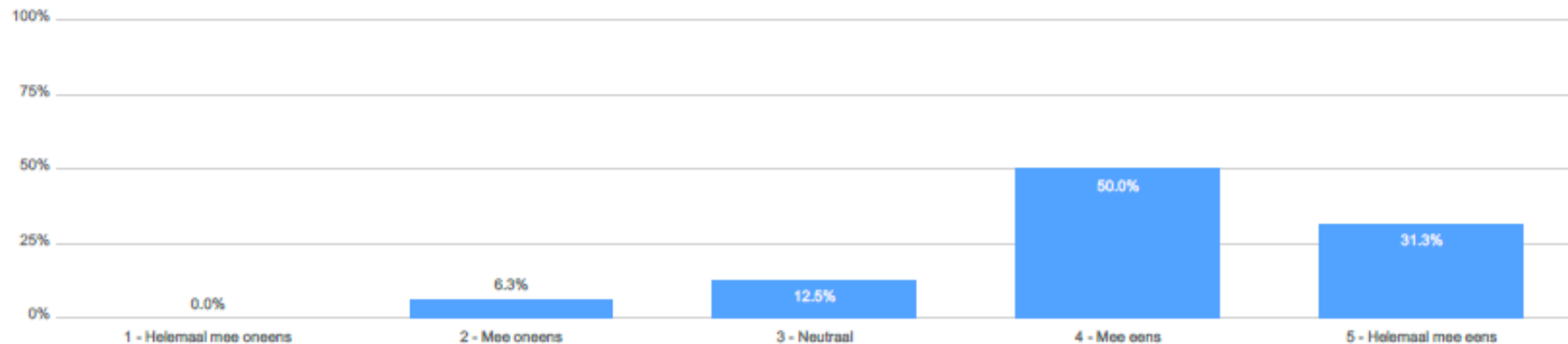
16

Toelichting op vraag mee (on)eens dat er meer mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen komen:

- Ik denk dat eigenaren van erfgoed prima in staat zijn zonnepanelen netjes neer te leggen en zelf de afweging kunnen maken of het mooi is of niet. Ook zijn zonnepanelen weer weg te halen en is het niet schadelijk voor het erfgoed zelf.
- Het is onmogelijk om bij een energietransitie erfgoed uit te sluiten dus dit moet inderdaad mogelijk zijn. Misschien nog wel met enkele specifieke voorwaarden, maar maak het mogelijk.
- Zonnepanelen kunnen op een omkeerbare en niet destructieve wijze worden toegevoegd aan een pand. Gezien de noodzaak van verduurzaming is het goed om alle mogelijkheden te benutten.
- Om te verduurzamen in het Spiegel is deze mogelijkheid belangrijk.
- We moeten toch naar klimaatneutraal, en er zijn helaas nog weinig alternatieven.
- Gezien de noodzaak om nu actie te ondernemen om iets met het klimaat te doen, is het plaatsen van zonnepanelen noodzakelijk maar tijdelijk. Zonnepanelen gaan 25/30 jaar mee, daarna kunnen ze weer afgehaald worden want dan hebben we andere oplossingen voor het wekken van elektriciteit. Maar voor nu zijn zonnepanelen nodig. Zolang de zonnepanelen op het dak worden geplaatst (dus niet in / inbouw) kunnen de monumenten over 25 jaar terug naar hun oorspronkelijke staat over 25 jaar. Monumenten zijn vaak meer dan 100 jaar oud, dus is 25 jaar maar een klein deel van de leeftijd van het pand.

- In het algemeen ben ik het daarmee eens. Veel kritischer wordt het wanneer het om Naarden-Vesting gaat, dat een monumentale Unesco erfgoedstatus heeft. Toch kan GM meer soepelheid betrachten dan tot op heden het geval was. Interessant is dat deze weg nu iets meer open ligt. Voor de energietransitie zullen we veel over moeten hebben, zelfs als we wonen in een werelderfgoed monument.
- Mits het plaatsen omkeerbaar is.
- Onder strikte voorwaarden. Binnen beschermd stads-dorpsgezicht altijd advisering door CRK&E.
- Zolang dit op een nette manier gedaan wordt, biedt dit mogelijkheden voor duurzame opwek in beschermd stadsgezicht en dat is zeker wenselijk.
- Het is zeer nodig om de mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen te verruimen. Goed dat dit nu gebeurt! In onze energiecoachgesprekken met bewoners van monumenten of beschermd dorps/stadsgezicht is dit een vaak terugkerend thema. Ook erfgoed moet duurzaam gemaakt kunnen worden en bewoners die willen investeren in het verduurzamen van een erfgoedpand moeten tegemoet gekomen worden. Er zijn vele casussen van gefrustreerde bewoners die vinden dat zij ten onrechte niet de stappen mogen zetten die ze zouden willen zetten. Wat ons betreft is dit de eerste van hopelijk meerdere nieuwe beleidsregels voor het behouden én verduurzamen van erfgoed.
- De bescherming van het klimaat, dus onze planeet, is belangrijker en urgenter dan dat iemand een (stukje van) een zonnepaneel kan zien.

Om de erfgoedwaarde van panden in stand te houden, moet de visuele uitstraling van de zonnepanelen wel voldoen aan diverse eisen. Bent u het ermee eens of oneens dat de zonnepanelen aan verschillende eisen moeten voldoen?

Observaties

Totaal

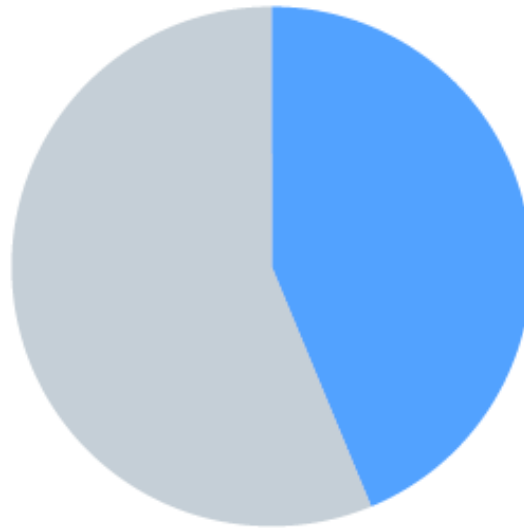
16

Toelichting op vraag mee (on)eens dat de visuele uitstraling van zonnepanelen aan verschillende eisen moet voldoen:

- Ik denk dat mensen dat zelf goed kunnen bepalen. Maar als er eisen komen maak ze dan ondubbelzinnig en duidelijk interpreteerbaar en laat het niet vergunningsplichtig worden. Dit is een drempel voor veel mensen lijkt me.
- Ja klopt, het moet enigszins passen in de vormgeving van het totaal. Ook al zal dat niet altijd lukken, het streven moet er wel zijn!
- De snelheid van de procedure om dit te beoordelen is van belang voor de bewoners en de criteria moeten dan wel zeer transparant zijn. De aanvraag en complexiteit van te verstrekken documenten is dan prettig om goed te bekijken.
- Mee eens tenzij die rekening weer veel hoger is en wederom aan de bewoners wordt gepresenteerd. De meeste zonnepanelen zien er goed uit, ik denk meer aan eisen op het gebied van veiligheid.
- We willen niet dat men zonnepanelen willekeurig gaat plaatsen op een dak, zoals men dat nu doet met dakramen. Een goed ontworpen plan is hierbij belangrijk. Zonnepanelen die zichtbaar zijn moeten ook zo min mogelijk opvallen, dus een volledig zwart zonnepaneel is beter dan een 'black/white' zonnepaneel. Ook de montagerail uiteinden moeten dan zwart zijn en niet zilver. De kabels gaan meestal onder de zonnepanelen het huis binnen maar als dat niet mogelijk is moet de kabel zo goed mogelijk uit het zicht of langs een bepaalde 'lijn' aan de muur of buiten de gevel (achter een regen pijp bijvoorbeeld).
- De ontwikkeling van zonnepanelen ook in esthetische zin, gaat snel. In Duitsland loopt men voorop. Belangrijk is dat GM zich steeds blijft oriënteren op de nieuwste modellen zonnepanelen. Ook in het buitenland.

- Bijvoorbeeld wel panelen op blauwe pannen, maar niet op rode pannen.
- Ik ben het ermee eens dat hier met enige zorgvuldigheid moet worden gewerkt, tegelijkertijd moet dit niet aan de willekeur van een welstandscommissie overgelaten worden. Stel bepaalde eisen van kleur en uitstraling en als de panelen daaraan voldoen zouden ze niet vergunnings-plichtig moeten zijn
- Wij zijn het ermee eens dat zonnepanelen aan eisen moeten voldoen. Echter een aantal van de opgestelde regels zijn niet wenselijk of niet haalbaar. 7.1.b: De kleur van panelen: Op dit moment zijn er geen echte alternatieven voor zwarte panelen. Mogelijk komen die er in de toekomst wel, maar nu niet. Deze regel kan ons inziens beter vervallen. 7.1.c: Wij zijn het zeer eens met repeterende legplannen bij woonblokken en -rijen. Echter de toevoeging dat de eerst vergunde bepalend is kan verkeerd uitwerken en zowel de beeldkwaliteit als het aantal mogelijke panelen negatief beïnvloeden. Graag deze tweede zin verwijderen. 7.1.d: wij vinden dat er wel naar maximale opbrengst gestreefd dient te worden. Andere regels in de welstandsnota voor het plaatsen van zonnepanelen als afstand tot de nok en ruimte rondom de panelen zorgen al voldoende voor de beeldkwaliteit.

Vindt u dat de gemeente nog andere eisen aan zonnepanelen zou moeten stellen?

Observaties

Totaal

16

● Ja

43.8%

● Nee

56.3%

Toelichting op vraag of de gemeente wel/niet nog andere eisen aan zonnepanelen moet stellen:

- De welstand zou ook een bindend advies kunnen geven wat betreft de opstelling van de panelen.
- Op platte daken geen vereisten, ondanks dat zonnepanelen dan met een bepaalde hellingshoek worden geplaatst.
- Zonnepanelen moeten 'op' het dak en niet 'in' het dak geplaatst worden. Over 25 jaar kunnen de zonnepanelen weer weg, dan kan het pand terug naar de oude stijl waarin men de dakpannen weer ziet. Bij een inbouwsysteem is dit niet mogelijk. Alhoewel beeld belangrijker is dan de opbrengst moet de opbrengst wel technisch mogelijk zijn. In sommige gevallen is een systeem technisch niet mogelijk (bij te veel schaduw bijvoorbeeld) dan is de opbrengst wel belangrijk(er) dan het beeld.
- Het klinkt onhaalbaar of absurd, maar het is belangrijk dat panelen geïntegreerd worden in de dakpartij. In Duitsland werden dakpannen met geïntegreerde zonnepaneeltjes ontwikkeld. Deze waren niet mooi/lelijk qua aanzien. Maar ik verwacht op dit gebied ook ontwikkelingen. Dus leg lelijke panelen niet op

monumenten tenzij deze geheel buiten het zicht vallen. Ik mis in de beschrijvingen het uitwisselen van know how voor wat betreft plaatsing zonnepanelen op monumenten buiten Gooise Meren of in het buitenland. Dit zou mijns inziens onderdeel van het beleid moeten zijn.

- Ongeacht zichtbaarheid, altijd vergunnings-plichtig. Ook voor niet-monumentenpanden binnen beschermd gebied.
- Zonnepanelen moeten zodanig aangebracht worden dat ze geen sporen achterlaten als ze na 20-25 jaar weer verwijderd worden. De historische waarde wordt daarmee niet aangetast. Dit is ook de mening van Hendrick de Keyser. Zie <https://www.hendrickdekeyser.nl/nieuws/interview-met-scheidend-directeur-carlo-huijts>. Daarmee zouden we de regels nog ruimer kunnen stellen.

Welke zaken naast de al genoemde wilt u onder onze aandacht brengen?

- Om überhaupt ons erfgoed te behouden zullen we moeten verduurzamen. Het lukt alleen wanneer iedereen meedoet. Wanneer bepaalde groepen niet hoeven mee te doen, vanuit welk motief dan ook, brengt het de haalbaarheid van de klimaatdoelen in gevaar. Inwoners en overheid zullen zich bewust moeten worden dat de duurzame transitie met haar klimaatdoelen over het voortbestaan van de mensheid gaat en niet over het voortbestaan van het erfgoed. Het zijn twee wezenlijk verschillende belangen! We hebben nog maar acht jaar om het verschil te maken. We zitten nu op 1,1 graad gemiddelde verhoging en 1,5 graad verhoging is echt het maximum dat we als mens kunnen verdragen. We zitten nu op de koers van gemiddeld 3+ graden verhoging in het jaar 2100. Ik ben heel democratisch ingesteld, maar vrees dat dit systeem momenteel te traag werkt in verhouding tot de urgentie van het probleem.
- Er wordt nog erg weinig gedaan voor huizen die van voor 1935 zijn en onze kosten voor energie zijn al zeer hoog, ondanks zo goed mogelijke isolatie. Maak hier eens meer werk van door met een groep bewoners naar alternatieven te zoeken en oplossingen. Ik doe graag mee.
- Het aanvragen van de omgevingsvergunning wordt in dezelfde categorie als een verbouwing geplaatst. Het maken van de vereiste tekening is duur en niet nodig. Een tekening van het dakvlak en waar de zonnepanelen komen te liggen zou voldoende moeten zijn.
- Naarden-Vesting als geheel verdient toch de positie van status aparte. Dus ja, zeker verruiming van plaatsing zonnepanelen op daken van monumenten wanneer deze minder of niet te zien zijn vanaf de straat positie of anderszins. Maar het monumentale dient gekoesterd te worden. Ik denk dat we kunnen wachten op technische ontwikkelingen wat betreft esthetisch verantwoorde zonnecellen op monumenten of panden beschermd stadsgezicht.
- Graag vraag ik uw aandacht voor artikel 5 in uw ONTWERP Beleidsregel zonne-energiesystemen op erfgoed in de gemeente Gooise Meren 2022. Artikel 5 Procedure Plaatsing van zonne-energiesystemen op een monument is een wijziging en daarmee altijd vergunning-plichtig in het kader van de Wabo. Voor niet-monumenten binnen beschermde stads- en dorpsgezichten zijn zonne-energiesystemen vergunning-plichtig zodra ze zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk gebied. Door in de procedure de vergunningsplicht voor niet-monumenten binnen beschermde stads- en dorpsgezichten te koppelen aan het wel of niet zichtbaar zijn vanaf openbaar toegankelijk terrein wordt de keuze voor het wel of niet aanvragen van een vergunning bij de burger gelegd. Echter, het begrip 'zichtbaar vanuit openbaar toegankelijk gebied' is in de praktijk rekbaar en geeft daardoor geen eenduidigheid voor ontwerpers en indieners. Er zijn vele situaties te geven waarbij de achterkant/ tuinzijde van individuele panden (en dus individuele aanvragers) weliswaar niet liggen aan openbaar toegankelijk gebied maar indirect wel goed zichtbaar zijn vanuit de openbare ruimte van de omliggende straten en bijvoorbeeld vanaf de Vestingwallen. Hier is de visuele uitstraling van PV panelen zeker van belang. Ook blijft de beoordeling door CRK&E in dit soort achterkantsituaties volgens de Welstandsnota 2019 aan de hand van Criteria voor cultureel erfgoed voor plaatsing, maat, vorm en kleur van essentieel belang. Onduidelijkheid over het wel/niet aanvragen is niet in het belang van de aanvrager, de ontwerper en het bevoegd gezag en geeft achteraf onnodige druk op de handhaving en juridische zaken. Het plaatsen van PV- panelen op niet- monumenten binnen beschermde stads- en dorpsgezichten blijft maatwerk en zal mijns inziens per geval vakkundig moeten worden afgewogen en beargumenteerd door de CRK&E om geen (ongewenste) precedent werking te veroorzaken.
- De interpretatie van de nieuwe regel is subjectief. Het zou zo moeten zijn dat een bewoner die de beleidsregel leest zelf voor 95% op een juiste manier moet kunnen vaststellen of hij/zij een vergunning krijgt. Op dit moment ervaren bewoners dit proces als te onduidelijk en daarmee te onzeker waardoor bewoners de moeite besparen om de vergunningsprocedure in te gaan. Dit zou opgelost kunnen worden door een bijlage te maken met een flink aantal casussen van wat wel en niet mag als de nieuwe regels toegepast worden. Daarnaast zou de vergunningsaanvraag kosteloos moeten zijn. We moeten blij zijn als bewoners willen investeren in duurzaamheid en het behouden van hun erfgoed pand. Ze moeten niet bestraft worden met leges die bewoners van niet-erfgoed ook niet hebben.
- Eventueel ook beschermde dorpsgezichten eronder laten vallen!?